

Szponzorszerzés kockás zakóban

Bevallom, nem tartom szerencsésnek ezt a blikkfangos címet.

Mikor a meghívón nyomtatásban elolvastam, nem tudtam elhessegetni a képet: az alkalomhoz öltözködni nem tudó, a pénz világában félszegen mozgó, vagy ami még rosszabb: a félszégességét arrogánsan kihangsúlyozni akaró, meg nem értett művész zseni képét.

Ezért érzem úgy, hogy a cím magyarázatra szorul. Tizenegy Kaposváron eltöltött év után a Merlin Színház megalakításán fáradoztunk, amikor lehetőséget kaptunk, hogy személyesen találkozzunk Demszky Gáborral.

Mint a kaposvári színészek legtöbbszörnek, az öltözködésre nekem is két lehetőségem volt: a megszokott hétköznapi, lestrapált cucc, vagy a hiperelegáns fellépő öltöny. Egyiket sem tartottam megfelelőnek, így a találkozó reggelén, hosszas hezitálás után megvettem azt a bizonyos kockás zakót, melynek mérték-tartó eleganciájával roppantmód meg voltam elégedve.

Azt, hogy a találkozó végül is eredményes volt, sok egyéb mellett a kedves zakónak tulajdonítottam. Talán nem is alaptalanul, hiszen mindkét addigi *outfit* jó tulajdonságait ötvözte. Mert ha teszem azt tétován és bizonytalanul széttárom a karom – ami az ilyen beszélgetéseknél igen gyakori gesztus –, ez a kis rongyosban nyegle nemtörődést fejezett volna ki, az elegánsban pedig ünnepeles elhárítást és távolságtartást sugallt volna, a szimpatikus kockás széttárt két kabátujja viszont azt mondta, hogy „bizony van mire szerénynek

lennem”. A kockás zakó tehát megtette a magáét, a Merlin megszületett. Megszületett, és életben kellett maradnia, az életben maradáshoz pedig pénz kellett.

„Győztes zakón ne változtass” elv alapján a kockás elindult pénzt keresni.

1991 őszén, 1992 tavaszán jártunk – ekkor rajzoltak ki a business világába és landoltak designos íróasztalok mögött a friss sütetű managerek, PR-főhadnagyok, marketinghercegek, mind aranykeretes Gucci-szemüvegben, sötétkéék öltönyben és diplomatafűzőkkel, mint a tévéből naponta ránk mosolygó töméntelen reklám-fiatalember.

A titkárnő leültetett, kaptál kávét is, soha nem jutottál be a főnökhöz a megbeszélte időpontban, igaz, negyed óránál többet soha sem kellett várnod, akkor aztán ő maga jött ki érted, elnézést kért, kézzorításában több volt, mint biztatás és feltétlen bizalom, a csontos ujjak ölése maga volt az ígéret, a most már vele örökre összeforrott jövő, ahogy leültetett, majd ő maga is leült – mielőtt a feneké a görgős szék párnáját elérte volna, a leülésben megtorpanva, egy tizedmásodpercnyi görnyedtségben, villanásnyi idő alatt megüzente, hogy elnézést kér a számodra előnytelen elhelyezkedésért: ő a design centerében, te a külső szférában, mint egy magányos bolygó, akít a középpont egyszerre vonz és taszít, s mielőtt kényelmesen elhelyezkedne az irányítópult mögött, jelzi, hogy nem tehet minderről és nem is ért vele egyet –, csupasz Alföldet idéző íróasztalán csak a telefon és középen a te kis leveled, ő most már biztosan ül, jobb kezének szét-

terpesztett ujjait ráhelyezi a dolgozatodra (írógéppel írtad, még nem volt komputered, egy egész napot dolgoztál rajta, hosszan kerested a jelzőket, mint ahogy Radnóti tehette azt Zagubica fölött a hegyekben) – a „Büróalföld” közepén terül el jövőd egy A/4-esen, körülötte semmi, és te végre felfogod, hogy ettől a perctől fogva a Bank semmi mással sem fog foglalkozni, csak a te színházad sorsával, minden más szó szerint ad acta, és várakoznod is csak azért kellett, hogy ő addig a Bank összes folyó ügyét végérvényesen lezárja.

„Nos – szól a marketing főrend –, köszönöm szépen, hogy eljött, nagy megtiszteltetés ez számunkra...” s te megrészegülve a szavába vágsz, beszélsz a terveidről, a jövőről, már ide-oda rakosgatod a lord manager pénzét, s amikor végre levegőt veszel, olyan egészséges ritmusban vág a szavadba, mintha te magad folytatnád.

4 „Csodálatos, majd megbeszéljük, a formalitásokat kell csak elintézni, sajnos nem egyedül döntök” – és mosolyog, de úgy, hogy te csak jobb híján hívod mosolynak magadban, mert nem mosoly az, hanem valami Mona Lisát és Jack Nicholson egyaránt megszegyenítő ajaktünemény.

„Hamarosan jelentkezünk” – folytatja, s már az ajtóban álltok, és a búcsúzó kézfogásnál olyan finom koreografikus mozdulattal kormányoz a már nyitott ajtón kifelé, hogy közben te azt érzed, hogy vissza akar tartani, és ráadásul még valami pajkos évődést is felfedezni vélsz.

S mámorosan füttyörészve mész a következő meetingre – kávé, várakozás, ajtónyitás, kézfogás, Mona Lisa, Jack Nicholson stb. –, majd a harmadik-negyedik helyen lassan már a titkárnő szobájából tudod, hogy mekkora a főnök szobája, hogy milyen az íróasztala, melyik sarokban van pálma – mesés jövő előtt állsz, úgy érzed, hogy tudsz repülni is.

Aztán... aztán jönnek sorban a levelek.

„Sajnálattal közöljük... szóbeli ígére-

tünk ellenére... talán a jövő naptári évben...” stb.

Eleinte nem hiszel a szemednek, kétségbeesel, nem érted, aztán vad düh, indulat ragad el, végül lassan kezdesz mindent megérteni.

Amikor ott ültél face to face, kockás to sötétkéék zakó – te mindent félreértettél.

Ők már az új korszak fiataljai, felváltották a pártállami funkciókat, ők már nem pöffeszkedő kiskirályok, mint elődeik voltak, hanem szolgálnak, és ennek a szolgálatnak stílusa, kialakult rítusa van. A kézfogást, a mosolyt tanítják – nem neked szól, csak rajtad alkalmazkák, kötelezően és személytelenül, nem mondanak rögtön nemet, mint a parancsuralomban (persze igent se), a mosoly alaki, kétszeresen is az: elvágólag van, mint a katonaságnál, és alakoskodó, mint a színházban, az itt használt szavak, a mondatok az első félév tananyaga, ez az ő verbális közlekedésük 1x1-e, nem is vizsga, csak mentőkérdés – s te vagy a hibás, hogy úgy értetted, ahogy értetted –, nem utasíthatnak el ab start, mert az nagyon durva, értsél a szóból, illetve láss a szavak mögé, vedd észre, hogy ők az új rend nemesei, még tojásbéjál a fenekükön, gazdagok és finomak, téged mélységesen lenéznek, de ezt te soha nem fogod észrevenni, mert nem mutatják, nincs rá szükségük, mert nincs hiányérzetük, viszont van pénzük és tudnak angolul, nem irigykednek rád és a veled egy cipőben (zakóban) járókra, hiszen amit ti tudtok, arra ők nem vágynak, mert ők soha nem akarnak verset írni, zongorázni vagy szavalni.

Mindezeket 92-ben gondoltam, és fel is szólaltam egy hasonló tanácskozáson – ingerült voltam, szókimondó, azt hittem, hogy nekem, nekünk egyszerűen jár a támogatás. Semmilyen összefüggést nem értettem a gazdaság működése és a kultúra között, hályogkovács módra igazgattam a színházat, és így beleszaladtam a pofonokba. Most már tudom, hogy a Merlinhez hasonló színházak esetében nincs más szponzorálás, csak ami a személyes vagy közvetetten személyes ismeretségen alapul.

Eleve összemósított két egymástól élesen megkülönböztetendő kategória, és mindkettőről szponzorálás címszó alatt beszélünk.

Pedig a reklámszerződés és a mecénási támogatás két különböző dolog.

A reklámért való támogatás tiszta képlet: üzlet.

Ennyi és ilyen reklámfelületért, médiamegjelenésért ennyi és ennyi pénz jár. Ez eléggé egzakt dolog, szerződés foglalja pontokba az elvárásokat. A cégek tudják, hogy ki a célzott közönségréteg, és milyen hatásfokkal mennyit lehet elérni. Nem kell hozzá szívjóság és érzelem. Tiszta sor. Ezen a téren természetesen előnyben vannak a nagy reklámfelülettel rendelkezők, a sztárok, a sztáregyüttesek, zenekarok, nagy színházak. Azok, akik talán nem is szorulnak annyira támogatásra. Persze bármennyi pénzt el lehet költeni, zsebre lehet vágni.

Világos, hogy egy sportcsarnokbeli tízezer popkoncertet érdemes csak a reklámmegjelenésért támogatni. A cégek talán egymást túlcitálva adnak ajánlatokat.

De vajon ki versenyezne a hatvannézős Stúdió K, a száznézős Szkéné vagy a kétszáz nézős Merlin reklámszponzorációjáért? Mennyit ér a támogatónak, ha esténként pár száz jegyre rá van nyomtatva a neve?

Tudomásul kell venni, hogy nem vagyunk versenyképesek. Személyes ismeretséggel persze néha el lehet érni, hogy valamilyen látszatmegállapodás szülessen, de ilyenkor a szponzor sem gondolja komolyan, hogy a támogatási összeg a reklám hatására valaha is visszatérül.

Most tennék egy kis kitérőt, mely arról szól, hogy nem volt lehetetlen tartalmában valóságos reklámszerződéseket kötnie a Merlinnek, de ennek a történetnek szomorú a vége – a jelenlegi teljesen kilátástalan helyzetet illusztrálja.

Ez pedig a Dalmokverseny sztorija.

Azok kedvéért, akik nem tudják, mi

volt ez, elmondom a lényegét. Mert ez a 10-es kör közepe. Egy olyan reklámügylet, melyből a reklámozó cégek és a közreműködők is emelt fővel jöhettek ki.

1992-ben volt az első Dalmokverseny. A Merlin összehívta a legkiválóbbakat a költők (Spiró, Eörsi, Csukás, Várady, Nádasdy stb.) és zeneszerzők (Presser, Dés, Melis, Gryllus, Novák, Selmeczi, Sebő stb.) közül, és a közönség előtt különböző feladatok helybeni megoldásával bírta meg őket. Adott versmértékben kellett valamit alkotni, adott témára verset írni stb. A legérdekesebb talán az volt, amikor adott cégek szlogenjeire, jelmondataira kellett verset írni, és a helyben született remekeket a zeneszerzők megzenésítették. Az estét a TV felvette és le is adta. Ez a részt vevő cégeknek komoly tévés megjelenést biztosított, ezért pedig szívesen fizettek jelentős összegeket. Öt éven keresztül ment ez sikerrel. És a szomorú vég – idén egy kivételével csak elutasító leveleket kaptunk. Nem kell. Miért? Nem tudjuk.

Csak feltételezem, hogy az újonnan megkeresett cégek felelős emberei nem olvasták figyelmesen az ajánlatunkat.

A mecénási szerep nálunk alig-alig létezik. Nincs ösztönző törvény, kevés a mecénási kedv. Nincs kultúrbarát nagypolgár, illetve egyáltalán nincs még nagypolgárság. A cégeknél pedig egy-egy művészetbarát vezérigazgató nehezen tudná megértetni az elnökséggel vagy az igazgatótanács tagjaival, hogy cégük alapfeladata mondjuk a Merlin támogatása.

Tehát itt állunk szaporodó létszámokban kis alternatív színházak és alkalmi társulások, és egymás elől szipkázunk el azt a pénzt, amely a mi támogatásunkra létrehozott alapítványokban található.

Egyikünk se mondhatja, hogy minket igen, őket ne. Demokrácia van, szakemberekből álló felelős grémium dönt, lelkiismerete szerint.

A képviseleti döntést pedig tiszteletben kell tartani – ez a demokrácia egyik alapelve.